

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. Postma / Eindhoven

„En weest elkander onderdanig...”

(Ef. 5 : 21)

Geen wisselende fatsoensmensen

Onderdanigheid is wel zowat het laatste, dat je vandaag aan de dag moet aanprijzen. Dat accepteert geen zinnig mens meer. En passant vergeten we, dat het in Paulus' dagen niet anders was. Of Paulus nu schreef aan de gemeente in Éfeze of (zoals sommigen wel denken) Laodicea, dat maakt geen verschil. 't Was in die steden net als in de rest van het Romeinse rijk een vrijgevochten bende. En de jonge gemeenten bleven daar niet vrij van. Ze waren er bij grootgebracht en ze zagen het overal om zich heen. De „ansichtkaart” die Paulus met zoveel woorden tekent (Ef. 4 : 17 tot 5 : 21) geeft er een duidelijk beeld van. Behalve dan, dat hij geen namen noemt... gelukkig. Dat wat wij cultuur, beschaving noemen, is vaak niet meer dan een laagje vernis, en het komt voor (zoals ook nu) dat de „cultuurdragers” zelfs aan dat laagje vernis geen enkele behoefte hebben. Integendeel: „ze moeten ons maar nemen zoals we zijn”. Realisme verdraagt zich niet met schone schijn: kom er maar eerlijk voor uit wat en hoe je bent. Fatsoensnormen hebben afgedaan, zo goed als het tintje christelijk vernis. Paulus beroept zich dan ook op normen van (wisselend en rekbaar) fatsoen. Hij poneert wat ligt opgesloten in het woord *wedergeboorte*: „maar gij - geheel anders: gij hebt Christus leren kennen” (Ef. 4 : 20).

Een onomkeerbare verhouding?

Dat „anders zijn”, dat „niet zó zijn (als de heidenen)” heeft ook alles te maken met de verhoudingen in Christus' gemeente: hoe je tegen elkaar spreekt, je aan elkaar gelegen laat liggen. Hoe? Alweer zonder namen te noemen brengt Paulus dat in zijn brief in kaart (4 : 25 v.v.).

Eén zin licht ik eruit: „weest elkaar onderdanig...” (6 : 21). In het heel waardevolle boekje van dr J. P. Versteeg „Oog voor elkaar” (Apeldoornse Studies nr. 15; Kampen 1979) citeert de auteur in eigen bewoordingen iets van M. Barth. Als volgt: „Barth wijst erop, dat de uitdrukking innerlijk tegenstrijdig schijnt te zijn. Het woord „onderdanig” veronderstelt een relatie van een mindere tegenover een meerdere. Die orde is evenwel niet omkeerbaar, zodat er niet van een „onderdanig zijn aan elkaar” te spreken is” (a.w. pag. 49).

Logisch: want „gelijk de ogen der knechten zijn (geslagen) op de hand van hun heren” (Ps. 123 : 2), zo niet de ogen der heren op de hand van hun knechten. De mindere is onderdanig aan de meerdere, maar omgekeerd natuurlijk niet. Of wel?

Het „gij geheel anders”, het „gij zó niet” is geen uitvinding van Paulus: „gij hebt Christus leren kennen”. En Christus zegt: „Gij weet, dat de regeerders der volken heer-schappij over hen voeren... Zo is het onder u niet. Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn, en wie onder u de eerste wil zijn, zal uw slaaf zijn; gelijk de Zoon des mensen niet gekomen is om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen” (Mt. 20 : 26-28).

De goede orde

Het woord dat Paulus (herhaaldelijk) bezigt, is vertaald door „onderdanigheid”. Een vertaling die zeker in onze tijd irriteert. Het riekt naar slaafde houding, serviliteit, en dat in een tijd van emancpatie, inspraak, medezeggenschap, afkeer van geijkte patronen en rollen. Wie durft zelfs

in een huwelijksformulier nog te verwijzen naar wat Paulus er onmiddellijk op laat volgen: „Vrouwen, weest aan uw man onderdanig...”?

Nu ben ik met die *vertaling* ook niet zo gelukkig. Waar Paulus het over heeft is de (onderlinge) orde. Hetzelfde als in 1 Cor. 14 : 40: „laat alles betamelijk en in goede orde gebeuren” - en dat heeft dan alles te maken met de onderlinge verhoudingen in de gemeente.

Wat die „orde” inhoudt, is goed te illustreren met bijv. een legpuzzel. Elk stukje, boven of onder, heeft zijn eigen plaats. Anders past het niet. M.a.w.: je moet je plaats (in het geheel) kennen. Dat beeld gebruiken wij als we iemand even „op z'n plaats” willen zetten: goed laten voelen waar hij of zij hoort te staan. Maar dan komt er het element „macht” bij, eventueel uitlopend op geweld en onderdrukking met alle excessen van dien.

Waar het Paulus om gaat, is de onderlinge schikking: alle stukjes passen in elkaar en hebben hun eigen plaats. In zoverre zijn ze (we) allemaal *onder-geschied* aan elkaar. Dáártoe roept hij de gemeente op: „weest ondergeschikt aan elkaar...”. Dat is, gezien de werkwoordsvorm, een eigen dáád van de betrokkenen zelf. Net als bij de laatste Olympische Spelen in Moskou: duizenden mensen beelden samen een figuur uit - maar dan moet wel ieder zijn eigen plaats innemen.

Als het goed is accepteren, ervaren we die onderlinge schikking niet als een last, een dwang, een vorm van *onderdrukking*. We schikken ons in en tot de goede orde. Een ongeduldig kind probeert vaak met geweld een stukje van de puzzel te plaatsen waar het niet past. Daarmee beschadig je het eigen stukje en de stukjes eromheen: je maakt „het geheel” kapot.

Geen omgekeerde orde

In een gemeente - het geheel - heeft ieder zijn of haar eigen plaats. Overeenkomstig de (verleende) gaven (de „geloofsmaat”, Rom. 12 : 3) en het op hem of haar uitgebrachte beroep. Daarbij is (net als in die puzzel) sprake van *af-hankelijkheid*. Maar dan een afhankelijkheid die aan alle kanten gepaard gaat met *aan-hankelijkheid*. Zo komt en voegt zich ieder op zijn plaats - ieder in zijn eigen (rang)orde (1 Cor. 15 : 23). Daarvoor ben je gemeente, gemeenschap van en met Christus: „geheel anders”. Dat raakt o.a. huwelijk, gezin, beroep (Ef. 5 : 22 tot 6 : 9). De *onder-geschied*heid, die Paulus daar vraagt, mist ten enenmale de angel van de *overheersing*. De manier waarop men tegenwoordig de oude „orde” wil vervangen, is in feite een omkering (revolutie) van de vroegere verhoudingen - en dan nog met geweld.

Maar gij geheel anders de gemeente van Christus zet de wereld niet op z'n kop. Maar beheerst door, vervuld van de Geest van Christus (5 : 18) laat zij de nieuwe orde van het nieuwe Jeruzalem zien: wederzijdse inschikkelijkheid waarbij geen stukje, niemand beschadigd wordt. En dat vanwege „de vreze U van Christus”, die oordeelt over de gemeente naar de maatstaf, die Hij zelf van jongsaf (Luc. 2 : 51) en als volwassene (Matth. 20 : 28) hanteerde!

IN DIT NUMMER

E. R. Postma - „En weest elkander onderdanig”	249
Prof. Dr. A. Troost - Over de waarheid (7)	250
J. Meulink - Wat mankeert er aan ons?	251
D. W. L. Milo - Rentmeesters en dienaars	252
P. C. van Wijk - Terloops	253

A. Troost / Amsterdam

Over de waarheid (7)

Filosofische aantekeningen bij een studierapport

RECTIFICATIE

In het vorig artikel zijn enige woorden uitgevallen die het geschrevene onbegrijpelijk maken. In de tweede kolom, de voorlaatste regel van de eerste alinea, dient gelezen te worden: *beschouwt als de schepper van de getallen en hun onderlinge relatie beschouwt als slechts berustende op...*

19. Verandering in waarheidsbegrip (?)

In dit opschrift hebben we de titel van de vierde paragraaf van het Rapport overgenomen, maar we hebben er zelf een vraagteken aan toegevoegd. Daarmee bedoelen we aan te geven dat het o.i. onjuist is om, zoals het Rapport met grote nadruk doet, zonder meer te stellen dat „zich een verandering in het grondwoord ‘waarheid’ aan het voltrekken” is (11). Want dat is slechts in één beperkt opzicht waar, nl. in een deel van de hedendaagse filosofische theorieën over de waarheid. We gaven daarvan zelf al een voorbeeld in ons derde artikel, punt 10 (over W. Schulz).

Nu zullen we de invloed van de wijsbegeerte en van de vakwetenschappen op onze dagelijkse niet-theoretische levenservaring niet ontkennen of willen onderschatten. We zijn echter wel van mening dat menselijke levenspraktijk geen slaafs volgen is van theorie. Eerder is het omgekeerde het geval. De theorievorming is in de diepere dimensies van deze vol-menselijke activiteit meer door de (overige) praxis beheerst, dan omgekeerd. Dat geldt voor de filosofie, maar ook voor theologie. De praktische levens-beschouwing, zelf gefundeerd in een omvattende levenshouding (ethos), bepaalt de richting van het theoretisch filosoferen, zoals ook het existentiële (on)geloof het beoefenen van theologie richtingbepalend beïnvloedt.

Welnu, wij geloven er niets van dat in het praktische waarheidsbegrip van de gewone levenservaring van alle mensen zich de door het rapport bedoelde verandering in „het” waarheidsbegrip zich bezig is te voltrekken. Opnieuw wordt hier ongenueanceerd aan de praktische ervaring die in het woord waarheid wordt bedoeld, een theoretisch-filosofische inhoud in de schoenen geschoven. Wie dan zonder minderwaardigheidsgevoelens jegens *De Wetenschap* vasthoudt aan het praktische begrip dat waarheid is wat met de werkelijkheid overeenstemt, is daarmee haast automatisch

kerkelijk leven

in de hoek geplaatst dergenen die, althans op wetenschappelijk gebied, niet met hun tijd mee kunnen komen. Desondanks zullen velen zich blijven verzetten tegen inderdaad *ander*, waarheidsbegrip dan dat van de gewone dagelijkse ervaring, wanneer dit, vanuit één of andere filosofische stroming, via theologie of kerkelijke instanties probeert de christelijke levenspraktijk te infiltreren en te ondermijnen.

20. Theoretische waarheden

Schrijvende over de wetenschap, zegt het Rapport „Steeds meer wint hier de overtuiging terrein dat de moderne wetenschappen niet zonder meer de natuur rondom (van sterren, atomen, levende cellen, menselijke samenleving) spiegelen, maar dat zij deze via ingewikkelde instrumenten, modellen en formules in kaart brengen. Daarbij zijn dan zowel menselijke bedenksels in het spel als het nauwkeurig acht geven op de moeilijk grijpbare wereld rondom” (12).

Vermoedelijk zal geen beoefenaar van enige wetenschap de juistheid van deze uitspraak ontkennen. Men zou een kritische kanttekening kunnen maken bij die combinatie van „menselijke bedenksels” en „nauwkeurig acht geven”, maar dat hoeft nu niet. In ieder geval is het waar dat de wetenschappelijke kennis, uitgedrukt in modellen, formules, platte gronden, theorieën, niet zonder meer een afdruk, weerspiegeling of herhaling zijn van de werkelijkheid zelf waar over die theorieën gaan. De wetenschap probeert en pretendeert waarheid te zeggen *omtrent* de werkelijkheid, zonder nu ook haar (intentioneel-ware) uitspraken met die werkelijkheid zelf te verwarren.

Dit inzicht wordt weliswaar niet altijd angstvallig-precies onder woorden gebracht. Men zegt nog steeds met een zekere vlotheid dat bepaalde dingen en menselijke verhoudingen of feiten zus of zo in elkaar zitten. Maar als het er op aan komt zich ook wetenschappelijk-precies uit te drukken, wil men er best bij zeggen: „volgens mijn, of volgens de huidige theorie”.

Terecht zegt het Rapport dat de verschuivingen in de (wetenschappelijke) beelden van de werkelijkheid, ingewikkeld zijn. We willen

pastorale notities

KERKTAAL

Het „Friesch Dagblad” had een hoofdartikel naar aanleiding van de nieuwe gezinsbijbel, die behalve de eigenlijke tekst veel informatie biedt en foto's heeft. De krant vermoedt, dat deze bijbel goed verkocht zal worden, vooral ook aan mensen die niet van plan zijn om kerkdiensten te bezoeken, maar toch de bijbel willen lezen.

Zijn de kerken wel voldoende op die vele mensen gericht, zo is de vraag, waarop ik wel ingaan wil. Er is vervreemding, ook door de taal. Iemand die in de kerk het woord „vlees” niet leert verstaan, zal bij de tekst: „Het Woord is vlees geworden” denken aan wat je bij de slager vindt. Het voorbeeld is cru, maar iedereen die met buitenkerkelijken omgaat, weet welke vreemde misvattingen er blijken te bestaan, als 't over bijbelse begrippen gaat. Nu is dat niet altijd te voorkomen. Het gaat

me er ook niet om dat we de taal schoon houden en dus niet allerlei germanismen gebruiken, zoals Lucasevangelie, Romeinenbrief, Woordverkondiging en Kerkvergaderend werk. Van zulke termen gruwet alleen degene die z'n Nederlandse taal liefheeft. De meeste mensen hebben er geen erg in. Nee, ik denk nu aan Gods Naam. Velen hebben een eerbiedige voorliefde voor de Naam, zoals we die in het Nederlandse Oude Testament vinden. HERE. Sommigen willen die Naam in de oude spelling zien. Af en toe zie je: De Kerk des HEEREN. Dat is niet juist. De kerk is van de Here Jezus, niet van Jahveh. Het Nieuwe Testament heeft de Naam dan ook niet in de weergave zoals het Oude Testament die geeft. Maar ik vind het moeilijk, dat de Naam, als hij zó gezet wordt, met hoofdletters, raadselachtig overkomt bij wie niet vrijgemaakt is of Nederlands Gereformeerd. Niet alleen raadselachtig, maar ook wat ergerlijk. We kunnen toch eerbiedig spreken van Góð. Dan weet iedereen Wie we bedoelen en we reserveren de Naam niet voor eigen kerkelijke kring. We vervreemden de Vader niet van de verloren zoons.

A. H. Algra, Slidrecht

dat graag onderstrepen en aanvullen. Theorieën, bv. over de sterren, wijzigen zich herhaaldelijk in de loop der tijden en eeuwen, en dat waarlijk niet alleen omdat de sterren zelf zo sterk zouden veranderen. Of dat laatste waar is, onttrekt zich aan onze praktische ervaring. Neen, theoretische beelden inzake de sterren, atomen (en alle andere werkelijkheden) wijzigen zich vooral omdat de *inzichten* van de wetenschapsbeoefenaren zich wijzigen. Op het ene punt zelden en weinig, op het andere punt vaak en ingrijpend.

Maar waarom wijzigen zich die inzichten? Is het niet omdat in de normatieve structuur van het wetenschappelijk onderzoek de norm van de *waarheid* de toon aan geeft? Men controleert of bestaande theorieën wel *kloppen op de feiten*, en zo niet dan zoekt men om andere en betere theoretische beelden te ontwerpen *omdat* men onveranderlijk vast houdt aan de onveranderlijke norm van de waarheid: wetenschappelijke uitspraken moeten in overeenstemming zijn met de werkelijkheid! Anders zijn ze fout en moeten ze herzien worden.

Maar behalve wetenschappelijke waarheid is er nog heel wat meer waarheid over de werkelijkheid te zeggen. Want de werkelijkheid zelf is heel wat rijker dan de theoretische kenbaarheid, die zij meestal óók, maar wel *onder andere*, in en aan zich heeft.

21. Andere waarheden

Theoretische waarheid is inderdaad waarheid. Maar zij is een specialistische waarheid. Dat wil o.a. zeggen: zij is specialistisch beperkt, zij is niet de *volle-waarheid*. Wetenschapsbeoefening is een specialisme in de levenspraktijk. Haar goede resultaten (de theoretische waarheden) staan als zodanig niet buiten of tegenover de levenspraktijk, maar zij zijn betrokken op een gespecialiseerd aspect er van. Zij zijn beperkt in hun gelding tot uitspraken over een theoretisch afgebakend, min of meer geïsoleerd aspect van de volle werkelijkheid. In de wetenschappelijke ervaring is men zich dat dikwijls ook bewust, vaak meer dan bij de velen van ons uit het tweede of derde garnituur, die de wetenschappelijke resultaten van de kopstukken voor een breder publiek proberende „populariseren”. Maar behalve de theoretische ervaringen en benaderingen van de werkelijkheid, zijn er ook andere, niet-theoretische ervaringen mogelijk, die elk hun eigen waarheidservaring meebrengen.

Behalve de theoretische waarheid is er ook de geloofswaarheid, de emotionele waarheid, de esthetische waarheid, enz. De waarheid, de „volle waarheid” heeft vele aspecten die alle samenhangen met, of schoon niet opgaan in, de logische kenbaarheid der dingen. Op dit laatste is de waarheid betrokken, de theoretische waarheid speciaal.

Op die logische kenbaarheid is echter ook de praktische waarheid betrokken, zoals zij grondlegend functioneert als een *element binnen* de geloofswaarheid, de juridische waarheid, de economische waarheid enz., zelfs binnen de theoretische waarheid.

Die praktische waarheid is zelf geen ding. Zij is een *kwalificatie* van wat mensen denken en zeggen over iets. Zij fungeert als een norm: men behoort „waar” te zijn in denken en spreken, in doen en laten. Dat is het *onveranderlijke* van ons praktisch waarheidsbegrip! Daar mag zelfs geen „verschuiving” in optreden. De waarheid als norm is verankerd in Gods onveranderlijke scheppingswil voor ons menselijk leven.

Wij doen er daarom goed aan het praktische waarheidsbegrip van de dagelijkse, niet-theoretische ervaring bewust en onveranderd vast te houden: wat we denken en zeggen moet in overeenstemming zijn met de werkelijkheid, anders „doen we de waarheid geweld aan”. Via een subjectivistische filosofie lokt het Rapport ons deze verkeerde weg op.

22. Moet de werkelijkheid door ons gekleurd worden?

Het Rapport erkent dat de verschuivingen in de wetenschappelijke theorieën en daarmee in de wetenschappelijke waarheid, ingewikkeld zijn. Maar het wil zijn lezers tegemoet komen „binnen het gemakkelijker toegankelijke veld van de gewone ervaring” (12).

Daar doen zich volgens het Rapport ook (diezelfde?) verschuivingen voor in het waarheidsbegrip.

Na deze aankondiging hoopten we op meer duidelijkheid en eenvoud. Maar alweer werden we teleurgesteld. In inderdaad eenvoudige bewoordingen worden hier toch wel zeer vreemde dingen beweerd.

De beweerde verandering in „het” (?) waarheidsbegrip zou hierin tot uiting komen dat „Wij beseffen dat onze eigen mening en opvatting de dingen kleurt...” en dat wij dat dikwijls ook *willen*: „eigen voorkeur, eigen persoonlijke visie in onze opvattingen uitdrukken” (12).

Dat kan waar zijn, maar als wij dat inderdaad willen, dan gaat krachtens ons praktische waarheidsbegrip ons geweten functioneren met de vraag of wij wel „waar” zijn. Als wij „de dingen” (meestal onbedoeld en ongewild) kleuren met onze persoonlijke visies, dan willen we als *eerlijke* mensen erg voorzichtig daarmee zijn. We willen open staan voor correcties voor het geval dat we ons vergissen of wanneer we, vanuit wie weet hoeveel andere aandriften, in ons spreken te veel kleurstof hebben gedaan. Wie in de praktijk prijs stelt op *de waarheid*, zal, als het er om begonnen is de waarheid omtrent iets te kennen of te vertolken, *juist niet willen kleuren!* In de praktijk passen we als eerlijke mensen ons waarheids-

begrip niet aan bij onze „persoonlijke visies” of bij onze „eigen voorkeur”, maar met deze laatste uitdrukkingen willen we juist ons inzicht *relativeren* ten opzichte van de ware werkelijkheid en ten opzichte van de werkelijke waarheid daaromtrent. Anders noemt men ons terecht slordig, onbetrouwbaar, tendentieus, oneerlijk, vermengers van „Wahrheit und Dichtung” en verkleurders van de werkelijkheid.

Het is wel een zeer ongelukkige voorstelling van zaken die het Rapport ons hier geeft. We moeten het in naam van de waarheid gewoon ontkennen. Althans, wanneer die (ver)kleuring der dingen door onze persoonlijke voorkeur en visie in onze opvattingen, ook nog positief gewaardeerd wordt door de rapportenschrijvers. Dat is wel niet met zoveel woorden geschreven, maar het wordt wel gesuggereerd.

Want *tegenover* die door eigen voorkeur, eigen persoonlijke visie gekleurde opvatting der dingen, worden in haast disqualificerende bewoordingen „onbewogen, gladde en neutrale spiegels” gesteld.

M.a.w. geef ons dan maar liever die opvattingen over de dingen die tenminste onze warme persoonlijke, van voorkeur en visie getuigende „opvattingen”, laten meespreken. Dat is immers veel „echter” dan de kille en kale waarheid.

Vandaar ook dat het slot van deze twee alinea's over „de verschuivingen (in waarheidsbegrip) in de gewone ervaring”, duidelijk overspringt naar een heel ander onderwerp, nl. „onze houding ten opzichte van de waarheidsvragen”. We lezen nu ineens - alsof het daarover ging in de verschuiving van „het” oude naar „het” nieuwe waarheidsbegrip - dat „een eerlijke en echte houding ten opzichte van de waarheidsvragen” *meer overtuigend* is dan „een zeer gesloten, onpersoonlijk overzicht van wat men voor waar moet houden”. Dat zal best waar zijn, maar het ging daarover helemaal niet: het ging over de erkenning van een subjectief element in alle kennis, en dus in alle vormen van waarheid. Daarover valt inderdaad te praten, want het komt er dan - juist in het wijsgerig spreken - op aan om dat subjectieve element op de juiste wijze „in kaart te brengen”. Maar als dat subjectieve element uitgelegd moet worden als een positief te waarderen kleuring van onze opvattingen over de dingen met „eigen voorkeur en eigen persoonlijke visie”, dan betekent dat het einde van elk waarheidsbegrip.

—o—

We zullen de volgende week nog wel een paar kanttekeningen bij deze „verandering” moeten plaatsen, vooral ook bij die merkwaardige tegenstellingen in elk van deze laatste twee alinea's.

(wordt vervolgd)

J. Meulink / Enschede

Wat mankeert er aan ons?

Basisgroepen en kritische gemeenten

Het is duidelijk, dat de gevestigde kerken de laatste tijd nog al wat leden verliezen aan allerlei vrije groepen en sekten. Zo hebben de grotere kerkgemeenschappen verlies van leden ten voordele van de zogenaamde basisgroepen en kritische gemeenten. Naar schatting zijn er momenteel 100 groepen met in totaal ongeveer 20.000 leden.

De basisbeweging vindt zichzelf een bevrijdingsbeweging. De Bijbel functioneert daar dan ook als een bijbel in 't kader van de bevrijdingsbeweging. Hoewel de basisgroepen onderling nog al verschillen, kan men van de meeste toch wel zeggen, dat ze politiek georiënteerd zijn en vaak zelfs marxistisch. In feite heeft deze beweging grote overeenkomst met de radicale beweging van de wederdopers in de 16e eeuw. Trouwens veel sekten van deze tijd hebben daar verwantschap mee.

Volgens de basisgroepen zijn de bestaande kerken te wettisch ingesteld en zijn ze te verburgerlijkt. Men wil ook af van de grote uniformiteit van de bestaande kerken. Bij hen leeft het besef, dat het christelijk geloof een beweging is van mensen en niet van een organisatie van bovenaf. Het ambt der gelovigen moet meer op de voorgrond treden. Het kerkverband en het bijzonder ambt is bij hen niet in ere.

Andere groeperingen

Daar zijn andere groeperingen, die voor kleinere kerken, ook voor leden van de Ned. Geref. kerken aantrekkingskracht blijken te bezitten. Ze staan meestal ook dicht bij ons dan die basisgroepen.

Zo is er de Youth for Christ, waar jongere mensen menen te vinden, wat ze bij ons blijkbaar missen. Een meer fris, nieuw bijbels leven. Overigens wil deze beweging niet als tegenhanger van de kerken optreden.

Dat laatste geldt wel van de Evangelische gemeenten, die nu in opmars zijn. Ze worden gevormd door mensen, die bezwaar hebben tegen de starheid en traditie binnen de gevestigde kerken. In tegenstelling tot de linkse basisgroepen vinden zij dat de kerken te veel voet geven aan de moderne theologie.

De evangelische gemeenten kenmerken zich door een persoonlijke benadering en door de nadruk die gelegd wordt op bekering, wedergeboorte en heiligmaking. Overigens zijn er onder hen ook vele schakeringen.

Maar ook groepen, die verwant zijn met de Pinkstergemeenten, hebben een zekere aantrekkingskracht. Daar is bij die groepen, zo meent men, meer blijheid. Bij ons is het zo dood en wettisch. Bij veel van die groepen is ook meer evangelisatiedrang.

Men bemoeit zich met de naasten, die in nood zijn, als alcohol en drugverslaafden.

Het chiliasme, de leer van het duizendjarig rijk, zoals deze o.m. door Het

Zoeklicht wordt gepropageerd, heeft voor sommigen aantrekkelijkheid.

Voor de E.O. hoor je dikwijls mensen veel nadrukkelijker over hun geloof spreken dan wij plegen te doen. Men spreekt vrijmoedig over Jezus als zijn beste vriend. Van georganiseerde kerken willen velen niet weten. Ook t.a.v. de kerkelijke ambten is er vaak verschil. Voorganger is hij, die de meeste gaven ontvangen heeft. Het ambt aller gelovigen is zeer in ere. Velen staan de volwassendoop voor.

Beoordeling

Daar valt van veel van die groepen heel wat goeds te vertellen. Het is prachtig, dat in een tijd, dat in de gevestigde kerken velen het spoor bijster geworden zijn, in die groepen vaak opgekomen wordt voor het Schriftgezag, voor persoonlijke bekering en er veel zendingssijver is.

Maar daar is ook heel wat kritiek op hen te leveren.

Zo zijn er bij verscheidenen remonstrantse trekjes aan te wijzen. Men spreekt over het kiezen voor Jezus en het geven van zijn hart aan Jezus, alsof geloof een daad van de vrije wil van de mens zelf is.

Het is waar, dat we niet voor lijdelijkheid mogen kiezen. Dat is ook eenzijdig. In Phil. 2:12 staat: „Bewerkt uw behoudenis met vrees en beven, want God is het die zowel het willen als het werken in u werkt om Zijn welbehagen”.

God werkt en de mens werkt.

Soms wordt te eenzijdig de nadruk gelegd op de dankbaarheid en wordt vergeten, dat er ook nog iets als ellende is. Bij veel Pinkstergroepen is de doop niet zo zeer een teken en zegel van Gods beloften, maar meer een teken van ons geloof en onze bekering en ons belijden van de Naam van Jezus. De Geestdoop en het ontvangen van de gaven van de Geest ontvangen vaak een bovenmatige nadruk, evenals de volwassendoop door onderdompeling.

Het verzet tegen de kinderdoop is vaak een remonstrants verzet tegen het eenzijdige van het verbond van God in het sacrament van de doop betekend en verzegeld.

Hoewel men onverkort aan de Schrift wil vasthouden, is toch de omgang met de Schrift vaak niet goed. Men leest de Schrift door eigen bril, rukt bepaalde schriftgedeelten uit het verband en verwaarloost andere.

Dit is een gevolg van het feit, dat de arbeid van vorige geslachten, zoals deze gevonden wordt in de belijdenis, verwaarloosd wordt. Hier openbaart zich toch wel enige hoogmoed, als men het werk van twintig eeuwen meent te kunnen overslaan.

Zelfkritiek

Het is niet moeilijk zo nog een tijdje door te gaan met het wijzen op de fouten van anderen. Ik geloof echter, dat zelfkritiek op dit moment wijzer is. Immers de aantrekkingskracht, die

(vervolg op pag. 253)

D. W. L. Milo / Dalmally

Rentmeesters en Dienaars

Je kunt hier wekelijks je hymnboek ter hand nemen en er vlijtig uit zingen - zonder daarmee het hele boek te kennen. Er blijven altijd verrassingen over - vaak prettige. Zo zal het met het Liedboek ook wel gaan. Waarschijnlijk is uw aandacht nog steeds meer ingesteld op een beoordeling van de liederen dan het zingen er van? Nu goed. Het oordeel eenmaal uitgesproken en een lijst met 160 liederen aanbevolen zijnde, kunnen we misschien met wat meer aandacht en overgave onze kerkzang uitbouwen. En bemerken dat er een wisselwerking bestaat tussen mond en hart.

Zo ging het ons, toen we onlangs in een vreemde kerk hymn 451 uit de Derde Editie zongen. Die derde editie geldt hier voor zo iets als het Liedboek (in Dalmally zingen we nog uit de tweede editie, dat is zo iets als de Nederlandse Gezangen van 1938). En daar zongen we onverhoeds een lied, waarvan de tekst smeulende vonkjes achterliet. Het lied sprak ons toe en bleef spreken, nadat het gezongen was. Thuisgekomen zochten we het op, lazen het kritisch door (want zo zijn we wel) en speurden toen naarstig of het ook in uw Liedboek voorkomt.

Dat doet het helaas niet. Wel hebben de opstellers van het Compendium lovende woorden gesproken over de bron (die in 1861 was gedrukt en laatstelijk in 1950 herdrukt) en bij de twee voorbeelden vermeldde ze inderdaad het door ons bedoelde lied - maar ze hebben het niet gebruikt, niet vertaald, niet overgenomen. Daarom leggen wij het u maar eens voor. Het is zo'n lied, waarin onze hele menselijke cultuur in ons geloofsleven is geïncorporeerd en voor Gods aangezicht gebracht.

De tekst is van E. E. Drugmore, die van 1843 tot 1925 leefde en de hier gezongen melodie is van George Clement Martin, een tijdgenoot (1844—1916) van de eerste. Maar wat meer zegt: dit lied staat in de categorie van „rentmeesters en dienaars”.

Ons hymnboek heeft een andere indeling dan het Liedboek. Dat laatste groepeerde zijn liederen naar het kerkelijk jaar - maar het hymnboek kent bovendien een indeling, gebaseerd op de gang van de eredienst. Dat boek heeft categorieën als „Nadering tot God” (openingslied) - Gods Woord en machtige daden (Schriftlezing) - Antwoord op Gods Woord (Toepassing) - Slotliederen. En de rubriek „rentmeesters en dienaars” valt onder de categorie „Antwoord op Gods Woord”.

Als practiserend christen (wie zou dat niet willen wezen?) zijn we altijd blij, wanneer ons iets goeds wordt aangereikt, dat onze praktijk komt steunen. We weten ons immers rentmeesters en dienaars van Gods goede gaven en willen dat graag weten ook. Zo willen we graag aangemoedigd worden, om betere en meer vruchten van dankbaarheid voort te brengen. Teneinde op Gods Woord met heel ons leven het passend „antwoord” te kunnen geven.

Want waarom zouden we elk bloempje van een „nieuwe gehoorzaamheid” verstikken met ons veto van „onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?” Is Gods vernieuwende Geest ons niet overvloedig beloofd? Wordt van ons niet verwacht, dat we Gods geboden doen „uit dankbaarheid”? Of zou de Heere God met de ene hand terugnemen, wat Hij ons met de andere schenkt?

Met excuus voor deze schijnbaar overbodige zijsprong geven we nu het complete voor u vertaalde hymn 451 weer:

*Almachtige Vader van alles wat leeft,
wij wijden ons leven en werken aan u,
wiens hemelen uw majesteit verkondigen
en wiens aarde getuigt van uw liefde.*

*Want wij weten, dat deze oude vervuilde aarde
niettemin uw eigendom is, krachtens uw herschepping,
daar het grote kruis, dat op Golgotha stond,
haar voor u verlost heeft van schuld en schande.*

*Van u is immers de veranderlijke schoonheid van de heuvels,
de purperen dalen, doorsneden met zilveren beekjes,
de oceaan, die glinstert onder de gouden zonnestralen -
ze zijn alle van u en woordloos prijzen zij u.*

*U verleent kracht aan de arm van de werkmán,
van u komt de heerlijke muziek,
de zwier van de dichterspen of van de schildershand,
die ons de schoonheid van zee en land tonen.*

*Sta ook ons dan toe, Heere, in alles u toe te behoren,
te wonen in de schaduw van uw troon,
om in spreken en werken, in denken, leven en bewegen
uw eigen beeld weer te geven - dat Liefde is.*

*Opdat zo, door Christus verlost van zonde en schuld,
en begenadigd door de zuiverende vlam van uw Geest,
wijzelf, ons werk en al onze talenten mogen zijn:
een offer dat voor u behagelijk is.*

—o—

Het eerste couplet is de aanhef. Hier wordt onze God en Vader, de schepper van hemel en aarde, aangesproken; aan Wie ons leven en ons werken gewijd wordt. Want als onze hulp van Hem komt, worden wij ontegenzeggelijk ook door Hem in staat gesteld, ons leven en werken als een „antwoord” Gode te wijden. - Dus niet praten over ons leven, praten over ons werk (zondig leven, onheilig werk en zo) maar het dóen van Gods geboden. Liefde tot God de Heere; liefde tot de naaste. Met woord en daad jegens elkander bewijzen.

Het tweede vers is een geloofsbelijdenis: dat wij door Christus' verlossend lijden bekwaam gemaakt zijn tot mede-arbeiders aan Gods nieuwe schepping. Geen stenensjouwers, maar kerkbouwers. - Ook het derde vers bezingt: dat al die verrukkelijke schoonheid, die Gods natuur in deze zomer ons op weergaloze wijze schenkt, een eregroet aan de Schepper biedt. Zij vormt het schone boek, waarin de onzienlijke dingen Gods gelezen worden.

In het vierde deel komt de praktijk der godzaligheid naar voren. De arbeider werkt immers tot Gods eer, door Gods kracht, in zijn Goddelijk beroep. De muziek is een hemels geschenk, geen dubieuze bijkomstigheid. De dichter en de schilder brengen ons de onzienlijke dingen Gods nader. Ze zijn geen abnormaliteiten; geen ornamenten die bij een „sober” leven zonder bezwaar gemist kunnen worden; maar ze zijn monden, die zingen tot Gods eer, pennen die schrijven van Gods liefde, kleuren die verstaan worden omdat God de eeuw in ons hart heeft gelegd. Zonder Gods wil kan geen schepsel zich roeren? Zonder zijn Geest blijven woorden woorden en blijft een schilderij beklodderd linnen.

En als onze dagelijkse arbeid, zowel de gewone als de ongewone, uit Hem, door Hem en tot Hem geschiedt, daar volgt vanzelf de bede uit het vijfde vers: Heere, houd ons dicht bij U. Want in U leven wij en bewegen wij. We zijn van U en we willen U dienen. Laat ons daarin Uw beeld mogen vertonen. Opdat de wereld u kenne en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt.

Opdat wij (: 6) verlost, begenadigd en gezuiverd, levende dankoffers voor U mogen zijn. Een reuk, die U welbehagelijk is. Bekwaam tot onze dienst, meesters in ons vak, vromelijk strijdend tegen de wereld, de duivel en onze eigen vleeselijke wil. Om straks als goede en getrouwe rentmeesters en dienaars door U te worden verwelkomd op de bruiloft van het Lam.

(vervolg van pag. 251)

andere groeperingen op ons blijken te hebben, laat zien, dat bij ons het signaal op onveilig staat.

We moeten de hand nodig eens in eigen boezem steken. Sekten zijn onbetaalde rekeningen van de kerk, zegt men. Zonder nu de bedoelde groeperingen alle sekten te willen noemen, is het toch goed na te gaan, welke rekeningen wij onbetaald lieten om ze vervolgens zo spoedig mogelijk te voldoen. Die andere groeperingen hebben ons wat te zeggen, omdat ze ons op onze tekorten wijzen.

Prof. van 't Spijker, die in „De Wekker” een aantal artikelen schreef over „De kerk en de groepen” wijst op enkele gebreken, die wij ons ook behoren aan te trekken. Zo is er de kerkelijke verdeeldheid, waardoor de indruk wordt gewekt, dat het de kerken meer om eigen gelijk dan om de waarheid van het evangelie te doen is. Daarmee hangt samen, dat de gemeenschap der heiligen naar buiten weinig glans krijgt. De gemeente is in het beste geval een getrouwe luistergemeente. En hoe staat het met de toekomstverwachting: ik geloof de opstanding van het vlees?

Op deze punten, zo concludeert Prof. van 't Spijker terecht, haakt de zuigkracht van de groepen in.

In het Informatieboekje 1981 wijst ds. Janssen erop, dat de pluraliteit in onze kerkelijke samenleving plaatselijk soms ook leidt tot spanningen en soms zelfs tot tegenstellingen. Hij wijst daarbij op de groepering rondom het Gereformeerd Seminarie en het verschil in opvatting over de vrijheid van het plaatselijk kerkelijk leven.

Ik zou hier aan toe willen voegen, dat er bij veel gemeenten nog al wat lauwheid is en de belangstelling voor het zendingswerk veel te gering is.

Van dankbaarheid over de verlossing, die ons ten deel is gevallen, horen we weinig spreken.

Wetticisme, ja zelfs moralisme wordt ook bij ons gevonden.

Onze kinderen worden wel gedoopt, maar wat doen wij met de doopbelofte? Hoe staat het met de christelijke opvoeding van onze kinderen?

Wat doen wij voor de naasten, die vlak bij zijn en het erg moeilijk hebben?

Hoe staat het met het ambt aller gelovigen? Functioneert dat voldoende? Is er ook niet een tekort aan liefde? Hoe staat het met onze offerbereidheid?

Is er bij ons wel een vurig uitzien naar de wederkomst van Christus?

Wekken we de anderen tot jaloersheid? De hand, die we in eigen boezem staken, komt er helaas melaats uit.

De rekening betalen

We moeten ons haasten tesamen onze onbetaalde rekeningen te voldoen.

Immers we staan allen schuldig tegenover God.

Wanneer Nehemia hoort van de grote ellende in Jeruzalem, bidt hij tot God en zegt: „ook ik en mijns vaders huis hebben gezondigd, wij hebben de geboden niet onderhouden”.

Nehemia vraagt dan aan de Here de kracht om terug te keren en zich te wijden aan de wederopbouw van Jeruzalem.

Zou dat ook niet de weg zijn, die wij moeten gaan?

Onze schuld voor God belijden. Hem om kracht vragen en dan tesamen met Gods hulp ons zetten aan de opbouw van ons kerkelijk leven.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Nooit meer alleen

Openingswoord jeugddag 1981

Mensen op maat

In 1966 verscheen er een boekje onder de titel 'Mensen op maat'. De ondertitel luidde 'Het materiaal mens in de greep van een ziellose maatschappij - wordt het wel over deze woorden - het materiaal mens in de greep van een ziellose maatschappij - wordt het wel duidelijk dat de schrijver heeft willen wijzen op het feit dat de mens steeds meer geleefd gaat worden in plaats van dat die mens de dingen zelf in beweging zet. Ik geloof dat er sinds de verschijning van dit boekje weinig is veranderd. Ook vandaag kun je algemeen de klacht horen dat de menselijke persoonlijkheid steeds meer naar de achtergrond verhuist. Misschien zijn mede daardoor allerlei protestakties te verklaren, omdat velen het gevoel hebben op die manier tenminste nog daadwerkelijk bezig te zijn. De mens die door God met macht werd bekleed, wordt steeds meer onmachtig, wetenschap en techniek zijn geworden tot machten boven hem.

Er groeit een massa-mentaliteit en er wordt steeds meer gevraagd naar het massa-belang. De persoon van de mens wordt steeds meer overbodig, de individuele mens komt aan een heleboel dingen niet meer te pas. Met name jongeren stellen steeds meer de vraag 'wie ben ik' en alleen die vraagstelling laat al zien dat er een grote vereenzaming is, men kent zichzelf niet meer, men is op zoek naar zichzelf.

We zijn als mensen beslist niet alleen, vooral in ons land niet waar we met veel mensen op weinig grond wonen, maar temidden van allerlei drukte groeit het aantal eenzamen, stijgt het aantal anoniemen.

Jezus en de mensen

Als er één is geweest die Zich heeft verzet tegen de vereenzaming van mensen, dan is het wel de Heiland geweest. Laat ik een paar voorbeelden noemen. De tollenaar Zacheüs was een eenzaam mens, hij verdiende veel en veel mensen waren van hem afhankelijk. Toch was hij eenzaam, misschien wel gefrustreerd, want je klimt niet zo maar in een boom om Jezus te zien.

De vrouw die bij Jezus komt en in de bijbel een zondares wordt genoemd, wordt met de nek aangekeken. Misschien heeft ze als hoer veel klanten gehad, maar toch is ze eenzaam en ze vlucht

naar Jezus en dat is beslist geen gemakkelijk gang voor haar geweest.

Het is belangrijk dat we ons afvragen hoe het komt dat mensen rondom ons en temidden van ons eenzaam zijn. Eenzaam vind je niet alleen buiten de kerk maar ook binnen Gods gemeente.

Ongetwijfeld houdt dit verband met allerlei ontwikkelingen op het gebied van wetenschap en techniek waar ik al even op wees, maar het heeft ook te maken met de ontwikkeling van het menselijk denken. We zijn met z'n allen blijkbaar niet in staat om het proces van toenemende massificering te doorbreken. Het lukt niet aan het humanisme, maar het lukt evenmin aan het christendom. Aan het adres van het humanisme kan worden opgemerkt dat het ten diepste mensen niet verbindt maar gelijkgeschakelt. Maar aan ons eigen adres moet er op gewezen worden dat christelijke mensen het druk hebben met allerlei dingen, maar dat ze de weg naar een ander erg moeilijk kunnen vinden.

Wellicht zijn juist kerkmensen te veel geneigd om steeds meer te praten in plaats van te luisteren. Dat is niet zo best, want Jezus Zelf heeft Zijn discipelen en ons een duidelijk voorbeeld gegeven. Uit de griekse mythologie is bekend het verhaal van de herbergier Prokrustes. Hij had in zijn herberg twee bedden, een lang en een kort bed. Als er een lange gast bij hem kwam legde hij hem in het korte bed en hakte van die gast af wat er uitstak. Als er een korte gast kwam legde hij hem in het lange bed en dan rekte hij hem op maat. Zo maakte Prokrustes mensen op maat en het is wel duidelijk dat geen enkele gast het overleefde. Op andere wijze gebeurt dit vandaag nog. In een samenleving waarin alles collectief wordt geregeld, worden mensen op maat gemaakt; in kerken waar heel vaak gelijkgezindheid wordt bevorderd, gebeurt precies hetzelfde.

Er zijn altijd mensen die in de collectiviteit niet passen, er zijn ook altijd mensen die anders denken of zijn of denken dan de meesten.

Via de Prokrustes-methode worden zulke mensen vaak min of meer uitgeschakeld, de eenzaamheid in gestuurd.

Jezus echter heeft Zich niet geschaamd één te zijn met vereenzaamde mensen.

Hij is juist gekomen om het geknakte riet niet te verbreken en de walmende vlaspit niet te doven (Jesaja 42 : 1-4; Matth. 12 : 15-21). Hij zoekt juist de vermoeiden en de vragers, de twijfelaars en de gefrustreerden.

Jezus en het koninkrijk

Dáárin was Jezus geheel anders dan anderen, daardoor is ook Zijn rijk anders dan het rijk van anderen. In Lucas 12 zegt Jezus

tegen zijn discipelen dat ze niet bezorgd moeten zijn en dan voegt Hij er aan toe (vers 32): 'Want het heeft uw Vader behaagd u het koninkrijk te geven'.

En in Handelingen 1 : 3 wordt gezegd dat de Heiland tussen Zijn opstanding en hemelvaart is bezig geweest Zijn apostelen de stijl van dat koninkrijk van God uit te leggen.

Misschien vind je het een vreemde sprong, van wat ik opmerkte over de toenemende vereenzaming naar wat ik nu zeg over de Here Jezus. Die sprong is echter minder groot dan het lijkt. Want het koninkrijk van God is een koninkrijk van mensen en voor mensen; in het koninkrijk van God wordt niemand aan zijn lot overgelaten.

Van dat koninkrijk heeft Johannes de Doper gezegd dat het was nabij gekomen (Matth. 3 : 2). Van dat koninkrijk heeft Jezus Zelf gezegd tegen de farizeeën dat het midden onder hen was (Lucas 17 : 21).

Van dat koninkrijk heeft Jezus ook gesproken als van iets dat later komt (Lucas 22 : 29, 30).

Dat koninkrijk was er, is er en komt er.

Dat koninkrijk heeft alles te maken met de verhoogde mens Jezus die naar de hemel ging. Hij werd onzichtbaar voor mensenogen, maar Zijn koninkrijk wordt steeds meer zichtbaar in deze wereld. Dat wil de Vader tenminste dat dat koninkrijk steeds meer zichtbaar wordt in mensen van welbehagen.

Een koninkrijk voor mensen

Het laatste dat Jezus op aarde heeft gedaan is Zijn apostelen het eigene van Gods koninkrijk bij te brengen. En daarin heeft hij ons een weg gewezen waarop voor vereenzaming geen plaats is. In Gods koninkrijk hoeft niemand op maat te worden gemaakt, hoeft niemand te worden gelijkgeschakeld, hoeft niemand te vereenzamen. Om Jezus' wil niet!

En als het toch gebeurt, mankeert er wat aan, dan mankeert er wat aan ons, dan hebben wij van Jezus nog weinig begrepen, dan geloven we erg slecht in de verhoogde Heer.

Dan is het goed voor ons om te bedenken dat hoeren en tollenaars ons kunnen voorgaan in het koninkrijk van de Vader (Matth. 21 : 31).

Eens zullen twee mensen op het land zijn. Dan blijkt het opeens te zijn de dag van de wederkomst van Jezus. Die twee zijn misschien samen aan het werk, de één zal worden aangenomen en de ander zal worden verworpen (Matth. 24 : 40).

Dán zal het volkomen zichtbaar zijn dat Gods kinderen geen onpersoonlijke massa vormen, maar allen mensen zijn die dan samen en nooit meer alleen zullen zijn.

Daarvoor is Jezus op aarde geweest en weer naar de hemel gegaan!

de redactie ontving

Dr. S. Griffioen - *Veranderingen in het denkklimaat*. Rede gehouden bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar vanwege de stichting reformatorische wijsbegeerte te Leiden. 24 pagina's, f 4,90 (inclusief verzendkosten); te bestellen bij Bureau Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte, Postbus 149, Maarssen.

Anno Domini 1980, een jaaroverzicht in woord en beeld. De inhoud van dit 240 blz. tellend jaaroverzicht is ontleend aan het Nederlands Dagblad. Prijs f 27,50. Uitg.: De Vuurbaak, Groningen.

Dr. J. Y. Bakker - *Geloven - Vragenderwijs*. Artikelen van prof. Bakker, uitgegeven ter gelegenheid van zijn 25-jarig professoraat. Het boek is ingedeeld in vier hoofdstukken: De oorsprongen, Geloven - vragenderwijs (n.a.v. het Apostoliekum), Leven, Theologie. Ruim 200 blz., f 35,— - Kok, Kampen.

Dr. P. G. Kunst - *Kerkzang in de Nederlanden*. „Dit boek bevat de kroniek van de kerkzang vanaf de Reformatie-tijd”. Bijna 200 blz., f 27,50 - Kok, Kampen.

Dr. Willem, S. Duvekot - *Jezus Messias*. Hoe verstaan we dat? „Centraal staat in zijn betoog de belangrijke vraag naar Jezus' Messianiteit”. 136 blz. - f 19,50 - Kok, Kampen.

Hans Jürgen Baden - *Zwijgen als kracht*. „In dit boek wil Baden de lezer helpen het zwijgen weer te ontdekken als bron van innerlijke vernieuwing in deze wereld vol lawaai”. 77 blz. - f 11,50 - Kok, Kampen.

Een huis in Jeruzalem... Joodse dissidenten zien na tien jaar terug op hun acties en hun exodus uit Rusland. Redactie: Niek Heizenberg. Schriftelijke weergave van een NCRV-documentaire - 79 blz. - f 11,— - Kok, Kampen.

Philip P. Hallie - *Opdat geen onschuldig bloed vergoten wordt*... goedheid en gerechtigheid in Le Chambon sur Lignon in de jaren 1939—1944. Over ds. André Trocmé en Magda zijn vrouw, die van hun pastorie en van hun dorp een vrijstad gemaakt hebben en zo duizenden Joden en andere vluchtelingen van de dood gered hebben - 232 blz. - f 29,90 - Kok, Kampen.

Hans Werkman - *Het hart op tafel*. Ervaringen en feiten rondom hartoperaties met medewerking van prof. dr. P. J. Kuijpers, hartchirurg - 237 pag. - f 9,90 - Kok, Kampen.

D. W. L. Milo - *De drie engelen*. Bundeling van eerder verschenen artikelen - 136 blz. - f 19,50 - Kok, Kampen.

Carine Mackenzie - *Gideon*, een man in dienst van God; *Maria*, moeder van Jezus; *Ruth*, het oogstmeisje; *Petrus*, de visser. Vier deeltjes, prijs per deeltje f 4,95 - Kok, Kampen.

Ir. J. v. d. Graaf (eindredactie) - *Beproefde trouw* - Vijfenzeventig jaar Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk, met artikelen van C. Graafland, K. Exalto, A. van Brummelen, C. den Boer, J. v. d. Graaf, J. Maasland, J. H. Velema, M. Dankers, K. Runia, M. Groenenbergh en L. J. Geluk. Ruim 350 blz. - f 47,50 - Kok, Kampen.

Dr. W. H. Velema - *Praktische bijbelstudies*, voor persoonlijke en gemeenschappelijke bezinning. Na elke bijbelstudie een 'met het oog op de discussie'. Ruim 100 pag. - f 14,90 - Kok, Kampen.

Ds. H. Veldhuizen - *Blijdschap en Kroon*. Overwegingen bij de brief van Paulus aan de Filippenzen - 91 blz. - f 13,90.

Tim Stafford - *Als ik kijk naar mezelf*... Over het gevoel nutteloos en onbelangrijk te zijn. „In dit boek laat Tim Stafford door middel van enkele portretten van jonge mensen zien, welke problemen er zoal bij de jeugd leven”. Ruim 100 pag. - f 15,90 - Uitg. J. N. Voorhoeve.

Philip Yancey - *Waar is God, als ik pijn heb?* „Dit boek is niet filosofisch van aard, hoewel de schrijver de theoretische vragen allerminst uit de weg gaat. Het is vooral bedoeld als praktische hulp voor degenen die worstelen met de vragen rond lijden en pijn”. (Arnold van Heusden in het Woord vooraf). 190 blz. - f 27,50 - Voorhoeve, Den Haag.

Phillip Keller - *De Goede Herder en zijn schapen*, gezien door de ogen van een schaapherder. Over Joh. 10 : 1-5, 7-18, 25-30 - 134 blz. - f 17,90 - Voorhoeve, Den Haag.

Marinus van den Berg - *Zieken aan het woord*, over: ziek-zijn, luisteren, troost; over: de omgeving van zieken, de betekenis van zieken, geloof en lijden. Verschenen in de serie Pastorale handreiking - 157 blz., - f 22,50 - Voorhoeve, Den Haag.

Thuis in de bijbel, het Nieuwe Testament in negen delen voor studie en gesprek, eindredactie: ds. H. Veldhuizen en drs. W. Verboom, deel 9: De Openbaring van Johannes - 60 blz. - f 10,50 - Kok, Kampen.

Basisbijbel, teksten uit de bijbel met vele illustraties - 143 pag. - f 17,50 - Kok, Kampen.

Hans Bouma en Otto Dicke - *Kind van hun dromen* - Gedichten en tekeningen - 61 blz. - f 12,50 - Kok, Kampen.

Nel Benschop - *Verborgen bloemen*. Dichtbundel - f 9,90 - Kok, Kampen.

Corrie Vollenhoven op 't Land / Theo Rutgers - *Zeg nog eens mens*. Gedichten en foto's - f 14,90 - Kok, Kampen.

Ulrich Schaffer - *Een steen in de vijver*, gedachten, gebeden, gedichten. „Nu hij zelf volwassen geworden is, schrijft hij voor zijn leerlingen gedachten, gedichten en gebeden, die verrassend precies blijken aan te sluiten bij het levensgevoel van talloze jongeren” - 136 blz. - f 17,50 - Kok, Kampen.

Niet zonder elkaar - De gehandicapten en de kerk, onder redactie van Geiko Müller-Fahrenholz. „De schrijvers van dit boek willen de twee werelden van gehandicapten en niet-gehandicapten weer met elkaar in verbinding brengen... In dit boek wordt een schat van inzichten en ervaringen doorgegeven uit allerlei landen en kerken” (J. v. Klinken in het Woord vooraf). Bijna 220 blz. - f 32,50 - Kok, Kampen.

Ds. M. R. van den Berg - *De regisseur, de spelers en het grote spel*. De plaats van Jozef in Gods heilsplan. Een verklaring van Genesis 37-50 - Bijna 200 blz. - f 24,90 - Kok, Kampen.

Drs. J. Kruis - *Het leven wint* - Bijbelstudies. „Deze bundel is gegroeid uit een serie preken waarin de eerste drie hoofdstukken van het boek Genesis een belangrijke plaats innemen”. Bijna 150 pag. - f 19,90 - Kok, Kampen.

Ds. A. M. Lindeboom - *Moet dat zo doorgaan?* Enkele kritische notities over het kerkelijk leven in de Gereformeerde Kerken - Ruim 200 blz. - f 24,90 - Kok, Kampen.

Informatieboekje voor de Nederlands Gereformeerde kerken, onder redactie van ds. J. Janssen. Uitgegeven door Buijten en Schipperheijn, A'dam - 168 blz. - f 10,90.

Geloofsbelijdenis van de vrijgemaakte kerken op Sumba, op haar synode van mei 1981 vastgesteld en aangenomen. Adres van Vereniging Steun Oost-Soemba: Koekoekstraat 25, 3136 XP Vlaardingen.

H. J. Schilder - *Ik kom thuis*. Een reeks Schriftoverdenkingen. Door de uitgever aangeboden aan prof. Schilder bij diens afscheid als hoogleraar van de Theologische Hogeschool te Kampen - 160 pagina's, geïllustreerd, gebonden - f 24,95 - Uitgegeven door uitgeverij Vijlbrief, Haarlem.

Ds. P. K. Keizer - *Vragen naar de bekende weg*, deel 2. Ruim 100 blz. - f 10,75. Uitgegeven door Copieer-inrichting v. d. Berg, Kampen, Broederweg 6.

Ds. P. K. Keizer - *Postille*. „Dit boekje bevat van alles wat: meditaties, bredere Kerkblad-artikelen, verkorte preken en een enkele onverkorte preek”. Ruim 150 blz. - f 15,—. Copieer-inrichting v. d. Berg, Kampen.

Johannes Calvijn - *De institutie*, om dagelijks uit te lezen, verkort en bewerkt door Sipke v. d. Land - 70 blz. - f 11,90 - Kok, Kampen.

Ingrid Trobisch en Elisabeth Rötzer - *Liefde als gave en opdracht*. Vragen en antwoorden rond het geheim van de vruchtbaarheid. Een vervolg op 'Met vreugde vrouw zijn... en wat de man daartoe kan bijdragen'. Een pleidooi voor natuurlijke gezinsplanning - 160 blz. - f 19,90 - Kok, Kampen.

Dr. H. Mulder - *Het afgezonderde volk*. Beschouwingen over het isolement van het jodendom. De uitwerking van het afscheidscollege van prof. Mulder van de prot. theologische fakulteit te Brussel. Ruim 100 blz. - f 14,90 - Kok, Kampen.

Ralph Martin - *Al wat ik ben smacht naar U*. Praktische hulp voor het persoonlijk gebed. Verschenen in de serie Nieuw Leven - 150 blz. - f 19,90 - Kok, Kampen.

Vittorio Messori - *Wat te zeggen van Jezus*. Hypothesen over Zijn persoon en werk. Een boek van een Italiaanse journalist, die politieke wetenschappen studeerde, voor 'ieder die weleens wil weten wie Jezus nu eigenlijk was en wat Hij voor ons betekent' - 180 pag. - f 29,90 - Kok, Kampen.

Steven Marc Glick - *Russische invaliden strijden voor hun rechten*. Serie Rusland-Cahiers nr. 3 - 76 blz. - f 12,50 - Kok, Kampen.

Edwin Yamauchi - *De wereld van de eerste christenen*. Cultureel, politiek en religieus. Met de volgende hoofdstukken: De wereld der joden; Mythen en culten; Het Romeinse imperium; Het Romeinse leven. Met tal van kaarten en illustraties - 128 blz. - f 32,50 - Voorhoeve, Den Haag.

Apostolische Vaders I - De brieven van Ignatius; De brief van Polycarpus; De marteldood van Polycarpus; I Clemens; II Clemens; Het onderwijs van de twaalf apostelen. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A. F. J. Klijn. Een herdruk van de eerder in de BBB-reeks verschenen deeltjes - 276 blz. - f 29,— - Kok, Kampen.

Julio de Santa Ana - *Goed nieuws kerken tegenover de armen in de kerkgeschiedenis*. „Dit boek is het eerste in een serie van drie. Het geeft een zorgvuldige bijbels-theologische bepaling van de armen in het OT en NT” - 143 blz. - f 22,50 - Kok, Kampen.

H. Velvis - *Siatjoe uit het land van de Digoel*. Jeugdboek voor de leeftijd 10 jaar en ouder. Uitgegeven door De Vuurbaak, Groningen - 74 blz. - f 9,50 (voor 'Vrienden van voor de armen'. De houding van de De Vuurbaak' f 8,25).

De mogelijkheid bestaat dat op één of meerdere van deze uitgaven in een recensie teruggekomen wordt.

persschouw

OVER EEN „VERKLARING”

De lezers hebben zonder twijfel geleerd of gelezen dat 77 vooraanstaande G.P.V.-ers een „Verklaring” hebben opgesteld en in een paginagrote advertentie den volke hebben bekend gemaakt. Ze richtten zich scherp tegen een uitspraak van de Generale Verbondsraad van het G.P.V., nl. deze: „In tegenstelling tot lijstverbinding is, op landelijk niveau, lijstineenschuiving onder de huidige omstandigheden een *niet aanvaardbare vorm van samenwerking*”. De 77 willen de lijstverbinding en lijstineenschuiving b.v. met de R.P.F. en de B.G.P. niet a priori afwijzen.

De genoemde „Verklaring” werd o.a. ondertekend door de proff. Douma en Trimp, de hoofdredacteur van het Ned. Dagblad, De Vries en Verbrugh, het afgetreden Tweede Kamer-lid. De „Verklaring” wekte veel reacties op in de G.P.V.-kring. Het Ned. Dagblad nam reeds meer dan 30 „Ingezonden” op over de „Verklaring”. Ze vormen een nogal eenentoonzeggende lectuur. Want ze lanceren, zowel de anti's als de pro's, argumenten die een herhaling zijn van wat reeds dikwijls herhaald is. Er was er evenwel één bij die ver boven de andere uitstak. Want het hield zich bezig met de achtergronden van het conflict. Het stuk werd ingezonden door Ph. Roorda te Zuidhorn.

Ik laat het hier volgen. Het is voluit actueel.

De auteurs van de „Verklaring” hebben, hoeveel behartigenswaardige opmerkingen zij ook maken, m.i. de kern van de kwestie niet geraakt. Misschien kan dat volgens hen nu nog niet, maar het zal toch nodig zijn daarnaar door te stoten, zal de door hen gestarte actie niet met vruchteloosheid geslagen zijn.

De ideologie waartegen zij terecht strijden, is nl. niet maar in de hoofden van enkele doorgesloten politici opgekomen; zij komt op uit en leeft krachtig binnen de vrijgemaakte kerken en heeft daar jarenlang welig voedsel gevonden door preken en kerkbode-artikelen. Het is de gedachte: alleen een vrijgemaakte kan een waar christen zijn, die gefundeerd is op een Ware-Kerk-theorie. Ik had graag gezien dat daartegen, en al veel eerder dan pas nu het GPV ten onder dreigt te gaan in en door steriliteit, even massaal positie gekozen was. De oorsprong van de moeiten binnen het GPV ligt binnen onze kerken. Terecht stelt dan ook het ingezonden stuk van de heer De Roos dat er méér aan de orde is dan een verschil over de *politieke organisatie*. „De scheur” (die hij een voldongen feit acht!) „raakt ook ons kerkbegrip”. Inderdaad! Het gaat in wezen niet om het verwerpen van een uitspraak der GVR, maar om de vraag wat het betekent kerk te zijn. De begonnen discussie is niet

„vermoeiend voor vele duizenden niet-GPV-leden” (ingez. I. P. Jonkman), maar bitter noodzakelijk voor het bestaan van onze vrijgemaakte kerken. Daarom hoop ik met de heer De Roos dat duidelijk zal worden dat hier een kerkbegrip (helaas een steriel begrip) in geding is.

Binnen onze vrijgemaakte kerken leeft nl. de gedachte, dat niet-vrijgemaakt zijn = „Christus' kerkvergaderend werk tegenstaan, kerkverwoester zijn”. Ik hoop dat de heer De Roos niet bedoelt zich hiermee te identificeren wanneer hij spreekt van „ons kerkbegrip”.

Dezelfde gedachte treedt ook naar voren, zij het in iets verholde vorm wanneer de GVR poneert dat de „kerkkeuze”, d.w.z. het lid zijn van een vrijgemaakte kerk, iemand stempelt als „trouw”, terwijl daarentegen iemand die niet vrijgemaakt is, in één handomdraai wordt getypeerd als „ontrouw”. Dit is m.i. een logicistische constructie die verwijderd is van de bijbelse vermaning om niet hooggevoelend te zijn. Kennen de GVR-leden zichzelf niet? De GVR heeft eveneens uitgesproken dat mensen die (nog) niet vrijgemaakt zijn, „de grondslag van het GPV niet onderschrijven”. Die grondslag is: de Bijbel en de drie formulieren van Enigheid. Mensen die (nog) niet vrijgemaakt zijn, aanvaarden dus de Bijbel en de belijdenis niet, c.q. kunnen die niet aanvaarden, als de grond van hun leven. Of iemand „de grondslag onderschrijft”, kan alleen maar blijken uit zijn kerkkeuze. Ik acht dit een onware doctrine, meer nog: een zelfgenoegzaam en hooghartig axioma, waartegen ik mijn (vrijgemaakte) leerlingen dan ook dringend waarschuw.

Het wezenlijke *probleem*: hoe moeten wij als vrijgemaakte kerken niet-vrijgemaakte mede-christenen tegemoet treden? wordt eenvoudig geëlimineerd door te stellen: wij kennen geen niet-vrijgemaakte echte mede-christenen (althans niet binnen de grenzen van Nederland!). In preken hoorde ik het soms zo: zonder Avondmaalsgemeenschap geen geloofsgemeenschap. Politiek vertaald vormt men het benauwde en benauwende syllogisme:

1. zonder avondmaalsgemeenschap geen geloofsgemeenschap;
2. zonder geloofsgemeenschap geen samenwerking;
3. dus zonder avondmaalsgemeenschap geen samenwerking.

Ook al is deze gedachtengang, naar ik schat, die van een minderheid, ik vrees dat onze kerken aan deze heilloze zelfverheffing te gronde gaan (spr. 16:18) - tenzij er ondubbelzinnig en overtuigend stelling tegen wordt gekozen. Misschien is het de bedoeling van de ondertekenaars dit te doen wanneer het eerste deel van hun verklaring „haalbaar” blijkt. Maar hun optreden had m.i. pas wezenlijke kracht gehad, wanneer dit van meet af aan het fundamentele uitgangspunt van hun activiteit was geweest.

Wat de verklaring doet, is in feite dweilen met de kraan open. De politieke organisatie wordt aangedweild, maar zolang de kraan in de kerk blijft stromen, zal dit dweilen op en om het kerkplein niet veel uithalen.

De aanleiding tot deze verklaring is dan ook incidenteel, niet principieel. Zij had niet eens kunnen verschijnen wanneer het GPV van 1 op 2 of 3 zetels was gesprongen. Maar was daarmee ook het eigenlijke probleem opgelost?

Laten we niet vergeten dat deze verklaring mede het gevolg is van het stemgedrag van die velen onder ons die blijmoedig (waarom zou een vrij christen gedwongen kunnen worden om datgene, wat hij als zijn christentaak ziet, te verrichten „zonder enig enthousiasme”?) hun stem hebben uitgebracht op een andere dan de GPV-lijst, van wie ik er een ben.

(Interessante bijkomstigheid: zij konden daarbij zelfs op een vrijgemaakte broeder - Avondmaalsgemeenschap! - stemmen als zij dat wilden).

Ik deed dit omdat ik het met de boven bestreden fundamentele opvatting van het GPV niet eens ben en daaraan generlei steun wens te geven. Ten principale gaat het mij om de m.i. noodzakelijke gezondmaker van ons kerkelijk denken. Ik zeg dit vrij-uit, niet omdat mijn keuze op enigerlei wijze belangwekkend zou zijn, maar om te laten zien dat niemand in onze kerken verplicht wordt op het GPV te stemmen of over zijn keuze geheimzinnig te doen, laat staan zijn stem zonder enig enthousiasme uit te brengen. Laat het aan „vele duizenden niet-GPV-leden” die het ND lezen, maar duidelijk zijn dat gewetensdwang binnen onze kerken geen legitieme zaak is.

Ph. Roorda - Zuidhorn

Ik zou in verband met dit knappe en ernstige „Ingezonden” een paar opmerkingen willen maken.

1e. Het is onjuist van een kerkbegrip te spreken. De kerk is een wonder, groter dan de schepping, zegt Glevianus. Daarom is het onmogelijk de kerk in een door mensen gemaakt begrip te *be-grijpen*. De Heilige Schrift wil ons allerlei kennis omtrent de kerk bijbrengen, genoeg om haar te herkennen in de wereld, en wat haar taak, haar strijd, haar verzoeking, haar toekomst en nog veel meer, is, maar zij kan niet in begrip worden gevat.

2e. Men kan, geleid door de Schrift, verschillende aspecten van de kerk onderscheiden. Er is b.v. aan de kerk een zichtbaar en een onzichtbaar, een institutioneel en een organisch, een algemeen en een lokaal aspect enz. Het leidt tot allerlei verwarring en frictie als men één van die aspecten isoleert of uitheft boven de andere en die tot de kerk verheft en gaat spreken over zichtbare en onzichtbare kerk, kerk als instituut en kerk als organisme enz.

3e. In de vrijgemaakte kring maakt men globaal genomen geen ernst met de eerste *fundamentele* uitspraak over de kerk uit de confessie, maar accentueert met bijzondere nadruk

art. 28 en 29. Die eerste uitspraak luidt: „Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene kerk dewelke is een heilige vergadering der ware Christ-gelovigen. Dit betekent dat de kerk is de vergadering van *alle* ware gelovigen. Dat is de enig mogelijke betekenis van deze zin. Dit wordt bovendien onweerlegbaar bevestigd door de latijnse vertaling van de confessie die Festus Hommius met het oog op de synode van Dordrecht 1618/1619 vervaardigde. Van de Dordtse synode waren nl. ook veel buitenlanders lid, die uiteraard de Nederlandse taal niet beheersten. De vertaling van het begin van art. 27 luidt: de katholieke of algemene kerk is de vergadering „*omnium vere fidelium Christianorum*”.

4e. Bavinck sr. heeft ernst gemaakt met deze uitspraak. Hij schrijft namelijk dat de kerk is de vergadering van *alle* gelovigen van *alle* tijden, onder *alle* volken uit *alle* landen, in *alle* kerken. Dat is volgens hem „het *wezen*” van de kerk. Men zie hierover mijn „*Volk van God - Enkele aspecten van Bavinck's kerkbeschouwing*”. Pas als men met art. 27 van de confessie ten volle tot gelding laat komen, kan men zinvol over de volgende artikelen over de kerk spreken. Zoals dan ook Bavinck doet.

Uiteraard zijn deze opmerkingen geen kritiek op dit belangrijke betoog maar een aanvulling ervan.

C. V.

kerknieuws

Beroepingswerk

Kandidaat W. Janse heeft beroepen ontvangen uit Katwijk aan Zee, Hattum-Heerde en Alphen a/d Rijn.

Arnhem

De kerkeraad van Arnhem is voor een deel gewijzigd. Men heeft de volgende namen en adressen doorgegeven:

Praeses I: Ds. K. B. Holwerda, Vondellaan 47, 6824 NB Arnhem
Praeses II: H. H. de Vries, Kuunskop 33, 6852 JW Huissen
Scriba: D. C. van Stempvoort, Menthenbergseweg 25, 6816 PR Arnhem, tel. 085 - 42 66 80

Prof. Veenhof

Men vraagt nog al eens hoe het met prof. Veenhof gaat. We kunnen over hem het volgende meedelen. Prof. Veenhof heeft een paar moeilijke jaren achter de rug. Hij was zelfs tweemaal een poos in een ziekenhuis. Sinds een paar maanden treedt evenwel een opmerkelijke verbetering op. Hij kan weer wat lezen en schrijven. Zoals men wellicht weet, woont prof. Veenhof in bij zijn schoonzoon ds. Naber wiens vrouw de dochter van prof. Veenhof is. Zijn adres is: Skouleane 6, HK 8567 Oudemirdum

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk

We ontvingen het jaarverslag 1980 van deze Stichting. In het begeleidend schrijven stond onder meer:

Bij het lezen zult u bemerken dat het werk gestaag voortgang mocht hebben, wat mede door uw financiële hulp mogelijk was. Wij zijn daarvoor erg dankbaar en willen u in die dank graag betrekken. Voor het lopende jaar 1981 heeft het bestuur in een schrijven d.d. december 1980 weer om een bijdrage van f 5,— per ziel gevraagd en wij hopen dat het u als kerken mogelijk zal zijn hieraan te voldoen.

Verder kunt u op het laatste blad van het verslag lezen dat wij graag bereid zijn op een „avond” over het werk te vertellen en wat daarmee samenhangt. Het blijkt in een behoefte te voorzien en verstevigt de banden tussen u en de Stichting.

In het verslag is reeds erop gewezen dat een nieuwe folder over doel en werkwijze van de Stichting beschik-

baar is, waarvan u bijgaand een aantal exemplaren aantreft. Mocht u meerdere exemplaren wensen voor verspreiding binnen de gemeente, dan kunt u deze aanvragen bij:

Mej. A. Jansen of de secretaris. Tenslotte delen wij u mede dat de heer Matla, die een tijdelijk dienstverband had met de Stichting, deze per 15 augustus heeft verlaten en dat in zijn plaats is benoemd als klinisch psycholoog de heer H. G. v. Riessen. Deze hoopt in september zijn studie af te ronden en dan in dienst te treden.

In het verslag onder andere een rapport van de hand van Drs. D. van der Molen. We citeren een deel hieruit.

In het voorgaande bent u op de hoogte geraakt met betrekking tot de ontwikkelingen die zich voordeden binnen het medewerkersbestand. Na 3½ jaar in dienst van de Stichting te hebben gestaan besloot mej. I. Nijhof haar dienst volledig te wijden aan haar echtgenoot. Met waardering voor haar inzet en arbeid werd haar taak beëindigd. Na een intensieve sollicitatie kon hierop aansluitend de nieu-

we maatschappelijk werkster, mej. A. Janssen, worden benoemd.

Tussen de bedrijven door hervatte ik als jeugdconsulent op een zeer laag pitje mijn werkzaamheden. Met vreugde en dankbaarheid constateren we herstel, al gaat het uiterst langzaam.

Onder invloed van deze situatie wordt het geven van een overzicht in cijfers enigszins bemoeilijkt. Voor de duidelijkheid hebben we ons beperkt tot twee categorieën hulpverleners, waarbij de namen achterwege konden blijven.

Bij het aantal probleemsituaties onder het kopje „Jeugdconsulent” moet u bedenken dat het merendeel door Karel Matla werd behandeld en dat ik mij met ca. 25 % heb bezig gehouden. Het totale aantal probleemsituaties onder „maatschappelijk werkster” kan bijna gehalveerd worden om te weten hoeveel probleemsituaties iedere maatschappelijk werkster voorgeschoteld kreeg.

Mej. A. Jansen kreeg iets meer aanbod dan Ieke Nijhof.

	Jeugdconsulent	Maatschappelijk werkster	Totaal 1980
Cliënten per 1 januari 1980	15	10	25
Nieuwe aanmeldingen	29	31	60
Totaal in 1980	44	41	85
Beëindigd	25	24	49
Cliënten per 1 januari 1981	19	17	36

Ten opzichte van 1979 is er sprake van een stijging in aantal nieuwe gevallen van ca. 20 %.

L'ABRI

Uit de laatste nieuwsbrief citeren we een deel:

Zoals u uit een vorige nieuwsbrief weet, bestaat dit jaar het L'Abri-werk in Eck en Wiel 10 jaar. Op 17 september 1971 werd het door Dr. en mevr. Schaeffer officieel geopend. Wij zijn dankbaar dat de Here het werk deze 10 jaar heeft gezegend. Wij willen daar ook bij stilstaan door op zaterdag 19 september een speciale dag te organiseren met allen die met ons meegeweefd hebben. Die dag ziet er als volgt uit: 's morgens is er een dankstond waarin ondergeteken-

de voorgaat en 's middags om 3.00 uur een lezing door Drs. W. G. Rietkerk over het christendom in de jaren tachtig (de dienst 's morgens is om 11.00 uur).

De dag eindigen we met de avondmaaltijd. U bent allen van harte welkom om deze dag met ons te vieren. Wel vragen wij u om ons te berichten als u komt.

Het L'ABRI-programma

voor de komende weken:

12 sept.: Drs. H. Geertsema

19 sept.: L'Abri Feestdag.

Drs. W. G. Rietkerk: Het Christendom in de jaren tachtig.

26 sept.: Prof. B. Goudzwaard.

CDB-opleiding Drugsconsulent

Medio september zal er op diverse plaatsen in Nederland en België opnieuw een opleiding tot drugsconsulent starten.

De opleiding is part-time en leidt op zowel voor voorlichting als hulpverlening aan drugsverslaafden en alcoholisten.

Deze cursus is specifiek bedoeld voor hen die werkzaam zijn in onderwijs, koffiebarwerk, jeugdwerk, maatschappelijk werk, verpleging enz., maar is ook toegankelijk voor een ieder die zich serieus in de drugsproblematiek wil verdiepen.

Hoofddocenten zijn Dr. K. F. Gunning, Dr. E. de Marees v. Swinderen en Drs. W. Jurg.

Naast deze part-time cursussen start er dit jaar voor het eerst óók een full-time opleiding, voor hen die professioneel willen werken op dit terrein.

Propectus en inschrijfformulieren omtrent beide opleidingen zijn verkrijgbaar bij CDB, Postbus 12, Balkbrug (Ov.).

Hulp aan Polen

Van de Calvinistic World Association te Heiloo ontvingen we volgend stuk: De huidige crisis in Polen, die ons met zorg vervuld, gaat gepaard met een toenemend gebrek aan levensmiddelen. Urenlang moet men voor winkels in de rij staan om eerste levensbehoeften te kunnen kopen. Als men eindelijk aan de beurt is, blijkt meer dan eens dat de gewenste artikelen uitverkocht zijn.

Van onze medebroeders en -zusters krijgen wij steeds meer zorgelijke berichten over de verslechterende situatie in hun land.

Vanuit onze Christenplicht tot naastenliefde heeft de Calvinistic World Association (CWA) besloten een actie te organiseren om voedselpakketten naar onze broeders en zusters in Polen te zenden.

Afhankelijk van gewicht en inhoud bedragen de kosten van een voedselpakket ca. f 100,—. Het CWA doet op ieder een hartelijk beroep om deze actie mogelijk te maken, waardoor onze lotsverbondenheid met onze geloofsgenoten in Polen tot uiting komt. Bijdragen hiervoor kunnen gestort worden op postgironummer 17.75.496 ten name van Calvinistic World Association te Heiloo. Erbij vermelden: voedselpakketten Polen. Deze giften zijn voor de belasting aftrekbaar. Tevens vragen wij uw gebed voor deze christenen in nood achter het IJzeren Gordijn, die in zulke moeilijke omstandigheden moeten leven.

Secretariaat CWA

Potgieterweg 46, 1851 CJ Heiloo

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven brochures bestellen.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Gaarna ontvang ik:

..... ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50

..... ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60

..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie) (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” en Drs. H. de Jong is nog een beperkt aantal aanwezig.